

Kácsor Zsolt

A cigány Mózes

Részlet a készülő regényből

I.

Kezdetben szétterjedt a nulla, és pörögni kezdett saját maga körül, mint a forgószél. Ennek a saját-perdületű semminek a törmeléke a világmindenség, és ennek a körforgásnak a sebessége az idő. A forgó törmelék belső súrlódása termelte ki magából a hőt, a hő teremtette meg a szerves életet, a szerves élet fejlesztette ki az embert, az ember alkotta meg a kvantumelméletet, és a kvantumelmélet bebizonyította a kezdetbeli nulla szétterjedésének létezőségét. Az ember nem más, csak a világhordalék egyik tökéletlen eszköze a mindenség megismerésére, éppen ezért nem szabad félni tőle, sőt, ha egy emberi teremtmény megtámad téged, akkor üss neki vissza – tudni fogja, hogy miért kapta.

Ez a vándorcigányok első tanítása.

2.

Így bevezetett öt mondatban a teremtés, ahol kezdetben egyedül élt a forgószél hevétől észhez tért ember, aki újraolvassa és megszámlolja a teremtés első öt mondatát. Nem volt a csórikámnak senkije, csak a szívében egy kígyó, a pusztítás démona, aki evésre és baszásra bujtogatta örökkön-örökké. Éhes és kanos volt az első ember, ezért tésztát gyúrt, formált belőle egy jó nőt, csinált neki nagy mellet, combot és feneket, s berakta a kemencébe, hogy ha és amennyiben kisült, megegye. Mardosta az éhség az első embert, ezért olyan korán kikapta a tűzből az asszonytésztát, hogy az még ki se sült. Gusztustalanul fehér maradt a bőre, úgy nézett ki, mint egy albínó. Mihez is kezdhethetnél veled, te rondaság, mondta az ember, és eldobta a nyers tésztát. Na, ettől a szőke asszonytól származnak a fehér emberek.

Éhes és kanos maradt tehát az első ember, úgyhogy megint tésztát gyúrt, de persze az is egy nőre hasonlított leginkább, mert csinált neki az ember lyukat is a lába közé, kettőt. Aztán betolta a kemencébe, ha kisült már, ide véle, hadd egye meg melegébe. Miközben várakozott, megkordult a gyomra, ezért elment, hogy megkeresse az előző tésztát, nem érdekel, ha nyers, akkor is befalom, dűnnyögte magának. Megtalálta a fűben az eldobott tésztát, és már majdnem beleharapott, amikor megszólalt a szőke nő. És énekelni kezdett az első emberhez, és kérlelte a benne lakó kígyót, a pusztítás démonát, hogy távozzon el belőle. Az ember elábrándozott erre, és olyan sokáig hallgatta a fehér asszony énekét, hogy elfeledkezett a másik tésztáról. Szaladt hát vissza a kemencéhez, kikapta belőle a nőt, és ordított egy jó nagyot, amikor meglátta, mert az odasült. Az új nője fekete lett, mint a szén. Hej, de ronda vagy, kiáltotta az első ember, és eldobta magától ezt is. Na, ettől a fekete asszonytól származnak a fekete emberek.

Az első ember harmadjára is tésztát gyúrt, és annyira belejött a gyakorlatba, hogy a három közül ennek az asszonynak lett a legjobb melle. Jól befűtött alá. Miközben sült az étel, az első ember szerelmes dalokat eszelt ki a tésztához, pusztán babonáságból. Énekelt neki, és esdekelve kérve kérte, hogy lakassa jól. Majd kinyitotta a kemence ajtaját, és kiemelte a forráságból a világ legjobb nőjét, aki olyan barna volt, mint a búzakenyér ropogós héja. Na, ettől a füstös képű szépasszonytól származnak a cigányok. Ez a vándorcigányok második tanítása.

3.

A kígyó pedig okosabb volt a mező minden vadjánál, és rávette az embert, hogy mind a három nőt hágja meg. Ezt is, azt is, amazt is, suttogta a démon, kapd el mindet, és kúrd meg jól a barnát, feketét, szőkét. Az ember elkapta először a barna szépasszonyt, mert az olyan gusztusos volt, mint a frissen kisült búzakenyér. Az ember szerelmet vallott neki, majd beléje hatolt és élévezett benne, mire a cigányasszony boldogan elaludt. Úgy tett az ember is, mintha aludna, de a belső kígyó biztatására fölserkent, elosont a fekete asszonyhoz, és megdöfködte serényen. Elégedetten kiterült a fekete asszony is, de az első ember nem nyugodott, a démon úzte tovább, hát szaladt a szőkéhez. Nem csábította, nem ámította, föl sem keltette álmából, hanem rögtön betette neki a hátulról, és a megmaradt magvát belecsurgatta mindet. Sikoltozott a fehér asszony, mire fölrezzentek az égen a csillagok, és azóta is értetlenkedve hunyorognak, ha üzekedő embereket látnak odalenn. A sikoltásra fölneszelt a fekete asszony, és amikor meglátta, hogy a férfi a szőkével baszik, nekiesett az ember fejének ököllel, és addig ütötte, míg vérző sebek nem nyíltak rajta. A verekedés hangjaira fölriadt a cigányasszony, és amikor meglátta, hogy az ő egyetlen szerelme a fehér asszonyt döfködi hátulról, azt kérdezte tőle: mit csinálsz, te rohadék? S azt válaszolta az ember, hogy a kígyó szavára tettem, ő a bűnös, nem én. Föl is nevetett az ember szívében a kígyó, s azt kérdezte a gazdájától: mihez is kezdenék nélküled, te haszontalan? Ekkor fölkel az ágyból a barna szépasszony, és megátkozta az első embert, mondván: a saját fattyaid húzzanak karóba, törjenek kerékbe, vágjanak négybe, aztán rák egye ki az oszló beledet, holló vájja ki a hűlő szemedet, kutyák nyalják föl az alvadt véredet, disznók ropogtassák megtört csontjaidat, mert szarból vétettél, ember, és szarrá kell lenned. Miután megátkozta az első embert, a barna szépasszony keservesen sírni kezdett, s elhatározta, hogy ő oda nem adja magát senki embernek többé, hanem a fellegfúvó szél jegyese lesz, ővele vándorol majd örökkön-örökké. Azóta kóborolnak a cigányok össze-vissza a mindenségben. És nem törődnek a világ dolgaival, mert hitük szerint csak akkor lesz nyugovásuk, ha a világból messzire fújják a hazugságot a szelek, és megtisztítják minden hamisságtól a földet és eget. Ez a vándorcigányok harmadik tanítása.

4.

Az első ember így ismerte meg a feleségeit, akik később a fiait születték neki jajgatva és sok fájdalommal. A szőke szülte Ábelt, a szép és derék fiúcskát, a jó pástort, aki évről évre szorgalommal gyarapította a nyáját. A fekete asszonytól származott Káin, a gyapjúhajú, erős férfi, aki a sátrak őrzőjeként fegyverrel védett embert és állatot, és nem akadt ellenfelére. Majd a barna asszony megszülte a legkisebb fiút, Csávót, aki sántaként jött a világra, ezért szegkovács lett belőle, mert csak ülve tudott dolgozni a boldogtalan. És amikor kinyílt a szeme, Csávó minden nap látta a hallgatag Ábelt a nyáj élén szabadon sétálni, és minden nap látta a nevetős Káint a mezőn délcegen járni, és a testi nyomorúsága miatt úgy megette a lelkét a szomorúság, mint a bőrt az ótvar. És Ábelnek szép feleségeket és nemkülönben szép gyermekeket adott az ég, és adott az ég Káinnak is gyönyörű nőket és erős sarjakat, egyedül a kis Csávó nem kapott az égtől semmit, csak bánatot. És minden nap, amikor a boldogtalan szegkovács a sátra előtt ülve az üllőre hajolt, a mezőről hazatérő Káin kinevette őt, és így szólt oda neki: egész nap itthon lopod a napot, meglátod, nem kapsz többet enni, te nyomorék.

S eljött az idő, amikor a legkisebb fiú szívében föllángolt a gyűlölet parazsa a nála nagyobbak ellen, és ez a láng a vérét úgy fölforralta, hogy az többé ki sem hűlt. Kovácsolt hát egy hosszú kést, elbicegett az anyjához, a nyakához tartotta a pengét, és azt kérdezte tőle, hogy édesanyám, miért születtél engem erre a világra? Mire való az életem, ha minden

perce úgy fáj, mint a gennyes kelés? Mire valók az én napjaim, édesanyám, ha az én éjszakáim olyanok nekem, mint gyomornak a méreg? És azt válaszolta az anyja, hogy én téged nem akartalak, te fattyú, mert attól az aljas embertől fogantál, akit én megátkoztam. És amikor a méhembem növekedtél, elszorítottam én rózsás kendővel a hasamat. De nem pusztultál el, te retkes, hanem még nagyobbra nőttél bennem, ezért én a rózsás kendőmön még egyet csavartam. És te mégsem haltál el, csak a mihaszna csontjaid törtek össze bennem. Ezért születél a világra törött lábbal, sántán, mert én a méhembem összetörtem a te minden tagodat. És a kis Csávó erre sírni kezdett, mert megértette, hogy nem szereti őt az édesanyja, és el akarta vágni a barna szépasszony nyakát, de az elrepült a kezei közül a széllal, és esőfelhő alakjában nézett vissza rá messziről.

És történt, hogy amikor Káin és Ábel itatás után a mezőn voltak, és leheveredtek a fűre, mert sem közletről, sem távolról nem számítottak ellenségre, a sánta Csávó mögük lopózott, és a hosszú késsel, amit az édesanyja ellen fent élesre, elvágta a fiverei nyakát. És akkor az esőfelhőből zuhogni kezdett a barna szépasszony könnye a mezőre, hogy feligya a föld a vért, s nyoma ne maradjon.

A gyilkos hazabicegett, leült a sánta elé, és koporsószeget gyártott, két koporsóra való. És estefelé megjelent nála az első ember, aki akkor már fogatlan, reszketeg és gyöngye apó volt, és megkérdezte tőle, hogy hol vannak az én édes fiaim, te nyomorék? És Csávó föltekintett, és sötéten szólt: lásd, itt van a te fiad, édesapám. De az apja nem hallgatott a szavára, mert megszokta, hogy estefelé Káin és Ábel hozza neki eledel gyanánt a meleg tejet frissen sült kenyérral. És kérdezte Csávótól, hogy hol van a te két fivéred, és hol van a meleg tej, meg a friss kenyér, amit apjuknak hoznak? És Csávó nem válaszolt, mire fölvonított az első ember, és mondta: látom én, hogy két koporsónak való szeget gyárt a korcs, és hallom én, hogy édes fiaim vére kiált hozzám a földből! Örökre átkozott legyél, te féreg, és takarodj arról a földről, amely drága fiaim ártatlan vérért befogadta! Erre azt mondta a sánta Csávó az apjának, hogy nagyobb a büntetésem, semmint elhordozhatnám, mert ha vándorló és bujdosó leszek a világban, akárki bukkan rám, meg fog engem ölni. Hát nem szánsz engem, édesapám? Bizony nem szánlak, te gennyes kelés, mondta az öregapó, s sziszegett, mint a benne élő kígyó. Hanem bizony még egyszer megátkozlak téged, kiáltotta, és azt kívánom neked, hogy ne legyen bölcsőd, házad és koporsód, hanem a saját fattyaid húzzanak karóba, törjenek kerékbe, vágjanak négybe, aztán varjak egyék ki az oszlo beledet, holló vájja ki a hüllő szemedet, kutyák nyalják föl az alvadt véredet, disznók ropogtassák megtört csontjaidat, mert szarból vétettél, te gyilkos fiú, és szarrá kell lenned neked.

A sánta Csávó fölkerelkedett, és elvándorolt, és vitte magával legfőbb kincseit: a kalapácsot, a kézi fújtatót, a vasfogót, az üllőt, a hosszú kést, a kovakövet és a vödröt. És a megátkozott ember élt százhusz évig, és halála napjáig gyártotta a deszkaszöveget a bölcsőkbe és a koporsókba, és kovácsolta a zsidelyszöveget a fatetőkre. De éppen neki és ivadékainak nem jutott életében se bölcső, se tető, és halálában nem került neki koporsó. És a kis Csávótól született purdék is vándoroltak haláluk napjáig, és aztán azok gyermekei és unokái is kóboroltak, mert mindannyian vezekeltek ősatyjuk bűnéért, s olyanok lettek ők a népek között, mint gabona közt a vadvirág.

5.

Ez az első ember nemzetségeinek könyve: a földön, ahonnan a boldogtalan szegkovács elvándorolt, Káin és Ábel gyermeki szaporodni kezdtek, és belakták sántaikkal a mezőt. És idővel választottak maguknak a nép élére növényevő bölcsöket, akik öröket állítottak, hogy felügyeljék az ország határait, jószágait és magtárait. És a növényevő bölcsök irányításával bőven termett a föld, és sokasodtak az állatok, és bizony jól élt a nép, és húst ettek az emberek minden nap. Jóllakott az első nemzedék, megpakolta a hasát a második nemzedék, de azután már csak az evésre és a baszásra gondolt a harmadik nemzedék, s utána az összes többi. És a növényevő bölcsök óriási konyhákat építettek, és elnevezték azokat templomoknak, és szakácsokat képeztek a nép etetésére. És amikor megtelt az ország templomokkal, a bölcsök is rákaptak a húsevésre, és ekkor vége lett a bölcsességüknek, mert a jó falatot többre becsülték, mint a megismerő ész és az ítélő erőt.

Elkényelmesedtek a bölcsek, ezért választottak hát maguk közül egy Fáraót, hogy annak a vállán nyugodjék az ország gondja. De nem adtak neki nevet, csak rangot, hogy behelyettesíthető és pótolható legyen. És az első Fáraó egybehívta az előkelőket, megvendégelte őket hússal, és kérte őket, hogy indítsanak hadjáratot idegen országba rabszolgákért, különben nem lesz, aki az eke szarvát megfogja, a nyájat legeltesse, a vasat kovácsolja. Ekkor történt a cigányok elrablása. Fáraó jóllakott serege kiöntött, mint a folyó, majd a katonák rabláncra fűzték a szánta Csávó megsokasodott gyermekeit, behurcolták őket az országba, a lábukra vasat vertek, és dolgoztatták őket ötszáz éven át, mint a barmokat.

6.

Miután a rabszolgasorsra jutott cigányság elszaporodott az országban, felnőtt köztük egy híres teknővájó ember, akit úgy hívtak, hogy Noé. Süketnéma volt, aki szerette a bort és a táncot, ezért a tizenkilencedik Fáraó emberei sokszor verték. Ez a bizonyos Noé már betöltötte a nyolcvanadik évét, amikor nekiállt egy óriási teknőt kifaragni gófer fából, és emiatt bolondnak nézték a gazdái, majd meg is verették, mondván, hogy a fát az uraság erdejéből lopta. De hiába nézték bolondnak, hiába verették meg, a teknővájó ember felgyógyult, folytatta a munkát, és vájta a teknőt tovább. Könnyörögtek neki fiai és leányai, és mondták neki, hogy hagyj abba, more, temiattad minket is agyonvernek a gádsók, de a more nem hagyta abba, faragta tovább a gófer fát. És amikor az öreg kifaragta a hatalmas törzset, beszurkozta azt belülről és kívülről, és gazdái megverették emiatt is, mert ráfogták, hogy a szurkot is lopta, nem csak a fát. De Noé az újabb veréssel sem törődött, fölkel a földről, és megtöretett tagokkal dolgozott tovább a teknőn. És akkor a tizenkilencedik Fáraó kiállította a mezőre az összes cigányt, és megtizedelte a népet Noé engedetlensége miatt. Kérlelte a megtizedelt nép Noét, hogy hagyja abba végre, ne hozzon rájuk bajt, a süketnéma Noé azonban nem hallgatott senkire. S amikor az öreg more készen lett a teknővel, elkezdett hullani az eső, és nem állt el, és megáradtak a patakok, és folyók lettek, és megáradtak a folyók, és tengerek lettek.

7.

És ekkor szólott az égi hang Noéhoz: menj be te és egész házad a teknőbe, mert téged láttalak egyedül igaznak ebben a nemzedékben. Noé nem hallotta az égi hangot, mert süketnéma volt, de bizony látta, hogy felhasadt a nagy mélység minden forrása, és az ég csatornáit megnyíltak. És az eső a földön volt negyven nap és negyven éjjel. És éltetni kezdte a cigányság Noét, és megértették, hogy övék a teknő, és megindultak mind az összes cigányok az életmentő teknő felé, és a vállukra vették Noét, a megmentőjüket, úgy szaladtak az özönvíz árja elöl a biztonságba. De amikor az öreg more a háza népével együtt éppen föllépett volna a kötélhágcsóra, egyszerre csak megjelent előttük a tizenkilencedik Fáraó és népe, és útjukat állta. Fáraó katonái a cigányokat ellökdösték az útból, hogy ők menjenek fel a teknőbe, ne a rabszolgák. Keservesen sírtak a cigányok, mert látták, hogy a tizenkilencedik Fáraó és népe foglalja el az ő helyüket, és Noé is zokogott, s megértette, hogy minden hiábavalóság. A cigányság könnyei felduzzasztották a vizet, és úgy megnőtt az ár, hogy fölvette a teknőt, az fölemelkedett, és elúszott. Az özönvíz felszínén lebegtek a cigányok, és majdnem megfúltak, amikor eszükbe jutott ósanyjuk, a barna szépasszony, a fellegfúvó szél jegyese. És utolsó lehetőséggel könnyörögni kezdtek neki, hogy segítse meg szegény, elátkozott gyermekeit.

8.

Emlékezett világszépe cigányasszony Noéra és minden cigányra, és amikor letekintett a haragos égből, megesett rajtuk a szíve. Megkérte hát fellegfúvó jegyesét, a szelet, hogy fújja el az özönvíznek áráját. És lecsapott a rettenetes orkán a vízen járó óriás teknőre, fel is borította veszett dühében, úgyhogy megfulladt a tizenkilencedik Fáraó, meg a népe is. Ezután elfújta a szélvihar az esőfelhőket, mire a nagy mélység forrásai és az ég csatornáit bezárattak, elállt az eső, és szivárvány támadt az égen.

A cigányok összegyűltek, lekuporodtak a nedves földre, mint az ázott mezei verebek, s mire a szivárvány színeit egyenként megszámlálták, őket is megszártgatta a megszeliődült szél.

Miután Noé ereje visszatért, oltárt épített ő a Megbocsátó Szépasszonynak, és áldozott égő áldozatot az oltáron, és vele voltak a fiai, akik túléltek az áradást: Rom, Dom, Gitano. S megérezte a Megbocsátó Szépasszony az áldozat kedves illatát, és azt mondta a szívében: többé nem átkozom meg a bűnös cigányokat, hanem hagyom, hadd növekedjenek ők a mezőn, akár a vadvirág, s hadd éljenek, míg világ a világ, és a nappal meg az éjjel meg nem szűnik. Majd azt mondta a Megbocsátó Szépasszony az ő népének: megmenekültetek, kedves mezei verebeim, hát táncoljatok és vigadjatok örömben és boldogságban, amíg csak éltek. Ha esik, ha fúj, azóta is cigánykereket hánynak a cigánygyerekek a vásárban, de bizony nem csak a pénzért teszik, hanem a Megbocsátó Szépasszonyra emlékeznek minden fordulásnál.

9.

És megáldotta a Megbocsátó Szépasszony Noét és fiait, és ezt mondta nekik: szaporodjatok, sokasodjatok, és töltsétek be a földet, kedves cigányaim. Féljen és rettegjen tőletek mindenki, és tudják meg a népek, hogy a széles nagyvilág minden teremtményét a ti kezetekbe adtam ingyen. Minden, ami él és mozog, fizetség nélkül a tiétek legyen, hogy szabadon elvegyétek és jóízűen megegyétek. Vegyétek el bátran, amire csak vágytok, de a másik embertől az életét el ne vegyétek. Aki ember vérént ontja, annak vérént én is kiontom, mert ti az én barna arcomat hordozzátok, hát meg ne szégyenítsetek engem. Így szólt a Megbocsátó Szépasszony. Majd azt mondta Noénak és fiainak: ezennel szövetségre lépek veled és ivadékaiddal, és nektek adok mindent ezen a földön, kivéve a másik embert. Ti lesztok a világ egyetlen népe, amely sem szolgát, sem királyt nem tarthat. Megparancsolom nektek, hogy ne dolgoztassatok sátratoknál sem cselédet, sem rabszolgát, sem inast, ne legyen nálatok senki, aki nektek szolgál, és ne legyen királyotok sem, akinek ti szolgáltok. Mert ti vagytok az én kedves szolgálaim és nektek adtam a föld minden kincsét, hogy a világ élő és élettelen dolgait vegyétek el ingyen. De bizony mondom nektek, hogy a másik ember soha nem lehet a tiétek. Ezért nem adhatjátok magatokat szolgának, s nem születet véretekéből király. Ha megtartjátok szövetségemet, egy élőlény sem pusztul el többé özönvíz miatt, sem ember, sem állat, mert nem lesz többé özönvíz. Majd azt mondta a Megbocsátó Szépasszony: a szivárvány legyen a jele a szövetségünknek, és amikor feltűnik az égen, mindig emlékezzetek rám, mert én is emlékezem olyankor titeket. És hallotta az égi szótátot mindenki, csak Noé nem, mert ő süketnéma volt.

Ez a Noé volt az első cigányember, aki a vízözön után csókaszótlót ültetett, de bizony nem buzgólkodtak vele az ő fiai, Rom, Dom, Gitano, hanem ők majd csak inni akartak annak a csókaszótlónak a levéből, és lerészegedni a vörös bortól. Az apjuk hiába adott kezükbe kapát, Rom, Don és Gitano kinevették őt, és mondták neki, hogy a vándorcigányok törvénye szerint mi senkinek a szolgálai nem leszünk, még az apánknak sem. Az öreg Noé a vállára vette a kapát, és ment a dűlőbe dolgozni egyedül, és arra gondolt, hogy talán nem tisztelik őt kellőképpen a fiai. És amikor eljött a szüret ideje, az öreg Noé cibálta volna magával fiait, hogy segítségére legyenek, de Rom, Dom, Gitano megátalkodott munkakerülők voltak, és azt mondták apjuknak, hogy nem a tiéd a másik ember, akárha a fiad is, hogy dolgoztassad erővel. Nekibúsult az öreg Noé, és arra gondolt, hogy bizony semmirekellő, szarházi gyermekekkel verte meg őt az ég. Majd leszüretelte és kipréselte a fekete szótlót egyedül, a levét tölgyfahordóba eresztette, majd melléje ült, míg erjedt, s várta, hogy bánatában végre ihassék a vörös borból. De olyan fáradt volt a sok munkától, hogy ültőhelyében elaludt, és nem vette észre, hogy kiforrt a bor. Két hétig aludt Noé, és amikor fölkel, látta

ám, hogy üres a tölgyfahordó, s mellette hevernek az ő fiai, Rom, Dom, Gitano, s részegen hortyog mind a három. Mondta magában Noé, hogy ezek a disznók mind megitták az én boromat, pedig ezt a szőlőt én ültettem, én metszettem, én kapáltam, én préseltem, de bizony előtte még azt az óriási teknőt is kivájtam nekik, hogy mentsem a bőrüket, és soha senki sem köszönte meg. És akkor leszállott az égből a Megbocsátó Szépasszony, s mondta Noénak, hogy meglesz a jutalmad, öreg, mert míg világ a világ, emlékezni fognak a nevedre és művedre. De ezt sem hallotta meg ez a szerencsétlen Noé, hiszen süketnéma volt, és keserűségében meghalt.

Farkas Ferenc: Rubens

